

VALIDÁCIA AKO SPÔSOB KOMUNIKÁCIE S DEZORIENTOVANÝMI ĽUĎMI

**Andrea Botíková¹⁾; Oľga Kabátová¹⁾; Silvia Puteková¹⁾; Jana
Martinková¹⁾; Šárka Tomová²⁾**

1) Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Katedra ošetrovateľstva

2) Karlova univerzita v Prahe, 2. Lekárska fakulta, Ústav ošetrovateľství

SÚHRN

Základné princípy validácie vytvorila Naomi Feil a vzťahujú sa na nedostatočne orientovaných a dezorientovaných veľmi starých. Pomáhajú nám v našich konaniach a sú základom pre náš postoj pri používaní validácie. Validovať niekoho znamená prijať jeho emócie, povedať mu, že jeho emócie sú pravdivé. Odmietanie emócií starého človeka veľmi zneisťuje. V metóde validácie sa používa schopnosť vcítiť sa a priblížiť vnútornému prežívaniu dezorientovanej osoby. Ak si vcítíme tak, že si „obujeme topánky starého človeka“, pri

komunikácii dochádza k vytvoreniu vzťahu dôvery. Dôvera vytvorí istotu, istota vytvorí silu, sila obnoví sebavedomie a zníži napätie, stres.

Niektorí dezorientovaní starí ľudia sa nevracajú späť do svojej minulosti, keď sa v prítomnosti cítia byť silní, motivovaní a potrební. Neexistuje žiadna univerzálna forma, ale všetci sú šťastnejší, keď sú uznaní (Feil, 1972 in Feil, Klerk – Rubin 2015). Validácia je kombinácia základného empatického prístupu, vývinovej teórie pre starých nedostatočne orientovaných a dezorientovaných ľudí, ktorá nám pomáha porozumieť ich správaniu a špecifických techník, ktoré týmto ľuďom pomáhajú získať späť svoju dôstojnosť. Pri validácii môžeme vychádzať z Eriksonovej teórie o vývinových štádiách a životných úlohách, ktorá sa zakladá na vzájomnom prepojení medzi našou biologickou, mentálnou a sociálnou schopnosťou a túžbami (Erikson, 1966).

Dezorientovaných starých ľudí môžeme charakterizovať ako tých, ktorí nemajú flexibilné správanie, pridržiavajú sa prekonaných rolí, bojujú s neprekonanými emóciami, sťahujú sa z prítomnosti, aby dokázali prežiť, vykazujú signifikantnú stratu kognitívneho úpadku a nie sú viac schopní intelektuálneho úsudku. Validácia nebola vytvorená pre ľudí, ktorí sú orientovaní, majú mentálne postihnutie,

u ktorých vypukla psychiatrická choroba, utrpeli organické poškodenie napr. akútna cievna mozgová príhoda.

N. Feil nazýva posledné vývinové štádium Eriksona a dopĺňa ju o spracovávanie čiže vegetovanie. Cieľom spracovávania je zabrániť vegetovaniu. Nezvládnutie úloh spracovávania prechádzajú podľa Feil štyrmi fázami spracovávania a to ako nedostatočná orientácie, časová dezorientácia, opakujúce sa pohyby a vegetovanie. Aby sme rozumeli osobám v štyroch fázach musíme rozumieť symbolom. Symboly sú premety alebo osoby, ktoré prezentujú minulosť starého človeka napr. kabelka ako symbol ženskosti, identita, klobúk ako symbol mužskosti, identity a iné.

Validujúci personál musí mať dostatočné teoretické vedomosti a zručnosti, musí byť empatický, pretože každý človek je jedinečný a reaguje rôznym, spôsobom na zmeny fyzické, psychické i sociálne. Využíva rôzne validačné techniky v závislosti od toho, v akej fáze starý človek nachádza. Práve ľudia v starobe sa od seba veľmi odlišujú ako hocikedy, v ktoromkoľvek období života.

POUŽITÉ ZDROJE

ERIKSON, E.H. (1966). *Einsicht und Verantwortung*. Klett/Cotta. Stuttgart.

FEIL, N, KLERK-RUBIN, V. (2015). *Validácia. Cesta ako porozumieť dezorientovaným starým ľuďom*. OZ Terapeutika: Bratislava.

KONTAKT

doc. PhDr. Andrea Botíková PhD.

Trnavská univerzita v Trnave

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Univerzitné nám. 1

918 43 Trnava

andrea.botikova@truni.sk